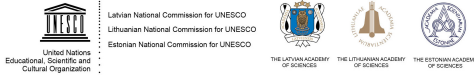

Informacija žiniasklaidos priemonėms
2018 m. birželio 5 d.

*Pasauliui reikia mokslo
Mokslui reikia moterų*

„Matildos efektas“ arba kodėl nežinome apie visus išskirtinių tyrinėtojų moterų pasiekimus

„Matildos efektas“ – tai tendencija diskriminuoti ir nuvertinti moterų vaidmenį moksliniuose tyrimuose ir priskirti jų pasiekimus vyrams. Šią sąvoką pirmą kartą pavartojo amerikietė meno istorikė Margaret Rossiter. Šis pavadinimas neatsitiktinis, nes jis susijęs su Matilda Gage, išskirtine amerikiete laisvamane ir aktyviste, kovojusia už lygybę, kuri XIX a. pabaigoje atkreipė žmonių dėmesį į tokį reiškinį kaip moterų pasiekimų ignoravimas. Ir šiuolaikinėje, ir senovės istorijoje buvo daug ambicingų ir talentingų moterų, kurios dalyvavo mišriose tyrimų komandose tačiau, nepaisant jų esminio indėlio į mokslinius atradimus, joms nebuvo atlyginta už darbą, maža to, jis neretai būdavo nesąžiningai ir diskriminuojamai paneigiamas.

Viskas prasidėjo nuo Trotula`os...

Istorikai teigia, kad pirmoji moteris, galėjusi būti paveikta „Matildos efekto“, buvo **Trotula de Ruggiero**, italė gydytoja, gyvenusi XII a. pradžioje. Jos tyrimų ginekologijos srityje rezultatai buvo reikšmingi ir daugybę metų daugelis abejojo, ar Trotula buvo moteris. Kitas, šįkart šių laikų pavyzdys yra **Rosalind`os Franklin**, gyvenimas ir darbas - ji prisidėjo prie dvigubos DNR spiralės atradimo ir teisingo DNR struktūros modelio apibūdinimo. Jos darytos rentgeno nuotraukos, kurios be jos žinios ir sutikimo buvo pateiktos James`ui Watson`ui ir Francis`ui Crick`ui, sudarė šio žymaus atradimo pagrindą. Nobelio premijos komitetas, paskyręs premiją Franklin bendradarbiams, po jos mirties nepaminėjo jos savo sprendime. Biofizikė mirė nuo vėžio, sukulto ilgalaikio rentgeno spindulių poveikio. Tai, kad nepaisydama prastos savijautos ji net paskutines savo gyvenimo dienas praleido laboratorijoje, įrodo visišką atsidavimą mokslui.

Tarp kitų pagyrimo nusipelnusių moterų, kurios nebuvo vertinamos taip pat kaip jų kolegos vyrai, yra: **Lise Meitner**, kuri 1909 m. aprašė atomo branduolio suskaidymo reiškinį; **Jocelyn Bell Burnell**, kuri 1968 m. atrado naują neutroninių žvaigždžių tipą; **Marietta Blau**, kuri XX a. trečiajame dešimtmetyje buvo pirmoji, atlikusi su šviesai jautria emulsija susijusius darbus. „Matildos efektą“ galima pastebėti ne vien Nobelio premijos atveju. Į 1925 m. **Cecilia`os Payne`os Gaposchkin`os** parašytą disertaciją apie vandenilį kaip pagrindinį žvaigždžių elementą nebuvo atsižvelgiama, kol jos nepublikavo vyras. XIX a. pabaigoje Harvardo universitetas atsisakė suteikti daktaro laipsnį **Mary`ai Whiton Calkins** nepaisant jos puikių egzaminų rezultatų ir kitų tyrinėtojų pateiktų rekomendacijų, nes ji buvo moteris.¹

...ir tai tebesitęsia

Šiuo metu moterys vaidina vis svarbesnį vaidmenį tikslųjų mokslų srityje, t. y. disciplinose, kurios daug dešimtmečių neoficialiai buvo paliktos tik vyrams. Tačiau tai nereiškia, kad Matildos efektas nebesapireiškia. Moterų pasiekimai moksle vis dar nėra pakankamai žinomi, jie dažnai menkinami ir priskiriami vyrams, o didžiulė civilizacijos pažanga siekiant lygių galimybių menkai tesumažino mokslininkų vyrų ir moterų nelygybę.

¹Galite sužinoti daugiau apie šį efektą perskaitę Ellie`ės Irving knygą „The Matilda Effect“ („Matildos efektas“), Corgi 2017.

Siekiui atkreipti visuomenės dėmesį į mokslininkų pasiekimus nepadedama tai, kad šiuo metu tarp Nobelio premijos laureatų mokslo srityje jos tesudaro 3 % (18 moterų nuo tada, kai imta skirti premijas, t. y. nuo 1901 m.).

Atskirose srityse premijos buvo suteiktos: fizika – 2 moterims, o iš viso yra 203 premijos laureatai, chemija – 4 moterims iš 174 premijų laureatų, medicina – 12 moterų iš 211 laureatų².

Reaguojant į būtinybę akcentuoti neigiamas vadinamojo „Matildos efekto“ pasekmes, buvo sukurta „L'Oréal-UNESCO“ programa „For Women in Science“ („Už moteris moksle“). Jos tikslas – remti mokslininkų darbą ir skatinti jas tęsti tyrimus taip didinant jų skaičių ir prisidedant prie visapusiško mokslo vystymosi.

Apie „L'Oréal Poland & Baltics Hub“

„L'Oréal“ daugiau negu šimtmetį yra atsidadusi vienai veiklai ir misijai – visoms viso pasaulio moterims ir vyrams siūlyti geriausias kosmetikos naujoves, susijusias su kokybe, veiksmingumu ir saugumu. Pagrindinė „L'Oréal Group“ misija – teikti grožį visiems ir kiekvienam – yra svarbiausias tikslas „L'Oréal Poland“ nuo pat veiklos pradžios prieš 26 metus bei Baltijos šalims, kur „L'Oréal“ pradėjo veikti 2000 m. Latvijoje ir 2003 m. Lietuvoje ir Estijoje.

Siekiant geriau pasitarnauti vartotojams ir bendradarbiauti su jais siekiant tolesnės plėtros ir rinkos transformavimo regione, 2017 m. kovą buvo sukurtas „L'Oréal Poland & Baltic Hub“ („L'Oréal“ Lenkijos ir Baltijos verslo centras). Verslo centro būstinė yra Varšuvoje ir jis turi veiklos biurus Rygoje, Taline ir Vilniuje, kur iš viso dirba 107 žmonės.

„L'Oréal Poland & Baltic Hub“, turintis unikalų 24 skirtingų ir vienas kitą papildančių prekių ženklų, pritaikytų kiekvieno vartotojo lūkesčiams atsižvelgiant į jo įpročius ir gyvenimo būdą, portfelį, yra regiono lyderis visose grožio ir sveikatos kategorijose. Kadangi verslo centras plačiai bendradarbiauja su savo verslo partneriais, jis yra visiškai pritaikytas vietinėms platinimo sąlygoms. Prekių ženklus valdo padaliniai, kurių kiekvienas yra savo platinimo kanalo specialistas: masinė rinka, prekybos centrai, vaistinės, kirpyklos, mažmeninė prekyba firminiais produktais ir el. prekyba.

Papildoma informacija:

Aija Miglanė

L'Oréal Baltic

Tel. +371 243 30 016

El. paštas ajia.miglane@loreal.com

Projekto interneto svetainė www.fwis.fr

UNESCO Latvijos nacionalinės komisijos interneto svetainė www.unesco.lv

2 https://www.nobelprize.org/nobel_prizes/lists/women.html